2005 M. RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ

KOKYBINĖ ANALIZĖ

D. Paulauskienė, I. Vološina

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinių rusų (užsienio) kalbos *komunikacinę kompetenciją* kalbos mokėjimo lygmeniu, atitinkančiu 11–12 klasių užsienio kalbų bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų išplėstinį kursą bei užsienio kalbos brandos egzamino programą, kuri valstybinį užsienio kalbos egzaminą orientuoja į bendrųjų programų *išplėstinį* kursą bei išsilavinimo standartų *išplėstinio* kurso pasiekimų lygmens reikalavimus. Šis lygmuo siejamas su Europos Tarybos siūlomu „Slenksčio“ lygiu (B1) rašymo (produkavimo ir interakcijos) srityje ir su „Aukštumos“ (B2) lygiu skaitymo ir klausymo (recepcijos) srityje.

RUSŲ (UŽSIENIO) KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖS ANALIZĖS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų kokybinės analizės ***tikslai ir uždaviniai***:

- Išskirti parodytus mokinių gebėjimus.
- Išanalizuoti mokinių būdingas klaidas, pateikti jų pavyzdžių, nustatyti klaidų priežastis.
- Pateikti egzamino užduoties turinį.
- Padėti mokytojams ir mokiniams geriau suprasti rusų (užsienio) kalbos egzamino tikslus bei tikrinamų gebėjimų pobūdį.
- Padaryti išvadas ir pateikti *rekomendacijas* mokytojams, testų rengėjams ir mokiniams.

KOKYBINĖS ANALIZĖS OBJEKTAS IR STRUKTŪRA

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų ***kokybinės analizės objektas*** yra mokinių rusų (užsienio) kalbos ***gebėjimai,*** parodyti valstybinio brandos egzamino metu. Analizuojant mokinių darbus tai laikoma *išeities tašku.* Kokybinės egzamino rezultatų analizės **teksto struktūra** yra tokia:

- Pateikiamas atskirų egzamino dalių/testų *bendras apibūdinimas* vadovaujantis egzamino programos reikalavimais.
- Apibūdinami kiekvienos egzamino dalies (testo) *vertinimo objektai.*
- Pateikiamas egzamino *dalies/testo turinys* (testo *specifikacija).*
- Išsamiai analizuojamas *egzamino užduoties turinys, kuriame* mokinių *gebėjimų* analizė *integruota* su *užduočių turinio* bei jų *atlikimo rezultatų* analize:
  1. **Įvardijamas** ***esminis/pagrindinis tikrinamas gebėjimas*** **(tikrinami gebėjimai) ir konkreti užduotis, kuria tikrinamas gebėjimas (gebėjimai)**. Dažniausiai atliekant sakytinio ir rašytinio teksto supratimą tikrinančias užduotis reikia parodyti *daugiau* gebėjimų, ne tik tikrinamą *pagrindinį*, pvz.: norint suprasti *pagrindinę mintį* (jei tai įvardijama kaip pagrindinis užduoties tikslas), reikia detaliai suprasti tekstą, gebėti analizuoti teksto informaciją ir daryti išvadas.
  2. ***Apibūdinamas*** **sakytinis, rašytinis ar kalbos vartojimo tikrinimui pateikiamas** ***tekstas*****: įvardijamas** ***teksto tipas*****, tema, pateikiamas trumpas teksto turinys**. Pagrindinių turinio elementų pateikimas nėra savitikslis: konkrečiu atveju tai siejama su užduotimi tikrinamais gebėjimais.
  3. **Komentuojant** ***užduoties atlikimo procesą*** **atkreipiamas dėmesys į:**
     a) užduotis, tikrinančias sudėtingesnius sakytinio ir rašytinio teksto recepcijos gebėjimus: pateikiama išsamesnė tokių užduočių analizė, nurodomas galimas atlikimo (mąstymo), strategijų taikymo kelias, akcentuojami svarbiausi „taškai“, galimi kliuviniai, atliekant užduotį;

b) užduočių tipus, kurių atlikimas mokiniams kėlė daugiau problemų (užduoties formuluotės supratimas, atlikimo technikos ypatumai) ne tik šių metų rusų (užsienio) kalbos valstybiniame egzamine, bet ir pastarųjų metų egzaminuose.

- Detaliau įvardijami ***įgyti mokinių gebėjimai,*** apie kuriuos galima spręsti iš teisingai atliktos konkrečios užduoties.
- Aptariami ***užduoties atlikimo rezultatai***, analizuojamos mokinių klaidos, įvardijamos galimos klaidų priežastys, pateikiama klaidų klasifikacija.

KOKYBINĖS ANALIZĖS PASKIRTIS

Tokiu būdu, t.y. *tikslingai,* pateikiama medžiaga (vertinimo objektai, užduočių turinio ir tikrinamų gebėjimų analizė, vidinė užduočių struktūra ir galimas jų atlikimo procesas/būdas, užduočių atlikimo rezultatų komentaras) bus naudinga visiems leidinio vartotojams/skaitytojams.

Pasirinktas analizės rezultatų pateikimo būdas turėtų būti patogus jos skaitytojams, norintiems rasti informaciją, atitinkančią jų poreikius ir tikslus. Tikimės, jog 2005 metų valstybinio rusų (užsienio) kalbos brandos egzamino rezultatų kokybinė analizė padės:

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduoties rengėjams:

- priimti optimalius sprendimus parenkant medžiagą egzamino užduotims;
- atrinkti užduočių tipus, suteikiančius galimybių patikrinti daugiau mokinių gebėjimų;
- išlaikyti balansą tarp atvirojo ir uždarojo tipo užduočių siekiant norminio vertinimo tikslų;
- laikytis užduočių validumo principo sudarant vertinimo kriterijus.

Rusų (užsienio) kalbos mokytojams:

- aiškiau suvokti kalbos mokymo tikslus;
- pasinaudoti pateiktomis nuorodomis organizuojant ugdymo procesą;
- matyti tipiškas mokinių klaidas ir galimas jų priežastis;
- kryptingai dirbti rengiant mokinius rusų (užsienio) kalbos valstybiniam brandos egzaminui.

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti rusų (užsienio) kalbos valstybinį brandos egzaminą:

- suprasti kiekvienos egzamino dalies (testo) tikrinamų gebėjimų pobūdį;
- matyti užduoties atlikimo galimybes pritaikant tinkamas strategijas;
- suvokti tikslaus užduoties formuluotės supratimo svarbą;
- įvertinti savo pasirengimą laikyti valstybinį dalyko egzaminą;
- užpildyti esamas dalyko žinių ir gebėjimų spragas rengiantis egzaminui.

Pastabos

Visi kokybinėje analizėje pateikti mokinių atsakymų pavyzdžiai yra autentiški (klaidos netaisytos).

Analizuojant egzamino užduotį ir jos atlikimo rezultatus kokybiniu aspektu, remtasi užduoties atlikimo statistinės analizės rezultatais, tačiau vengta jų kartojimo.

UŽDUOČIŲ TIPAI

2005 metų rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduotyje buvo tokios *uždarojo tipo* užduotys:

- parinkti reikiamą teiginį iš keleto pateiktų (klausymo testo 2 užduotis; skaitymo testo 1 užduotis);
- rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (klausymo testo 4 užduotis; skaitymo testo 2 užduotis);
- sudėlioti nuorodas pagal teksto turinį (klausymo testo 4 užduotis);
- nurodyti (pažymint) praleistų sakinių vietą tekste (skaitymo testo 3 užduotis);
- susieti tekstą su teiginiu (klausymo testo 1 užduotis);
- įrašyti reikiamą žodį ar žodžio formą iš keleto pateiktų (kalbos vartojimo testo 1 užduotis).

2005 metų rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduotyje buvo panaudotos tokios *atvirojo ir pusiau atviro* tipo užduotys:

- įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius (skaitymo testo 4 užduotis);
- įrašyti į sakinius praleistus žodžius (klausymo testo 3 užduotis);
- parašyti rašinį, laišką (rašymo testo 1 ir 2 užduotys);
- transformuoti žodį, žodžių junginį (kalbos vartojimo testo 2, 3, 4 užduotys).

Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino užduotį sudaro keturios dalys: klausymo testas, skaitymo testas, kalbos vartojimo testas ir rašymo testas.

UŽDUOTIES IR JOS ATLIKIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Klausymo testo turinys ir tikrinami sakytinio teksto supratimo gebėjimai

Klausymo gebėjimams tikrinti rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos *keturios* įvairių tipų užduotys, įvairiais klausymo būdais tikrinančios globaliojo, detaliojo, selektyviojo supratimo bei strategijų taikymo gebėjimus.

Kiekvienos užduoties tipas atitiko klausymo būdą ir tikslą: suprasti esminę informaciją; suprasti detales; suprasti pagrindinę mintį; suprasti detales, papildančias pagrindinę mintį; atrinkti ir suskirstyti, analizuoti ir įvertinti informaciją. *Svarbiu* laikomas mokinių gebėjimas taikyti tinkamas strategijas siekiant suprasti klausomą tekstą. Šis gebėjimas buvo tikrinamas dauguma klausymo testo užduočių.

Klausymui skirti tekstai buvo *autentiški,* pagal pobūdį, žanrą ir tipą atitiko egzamino programos reikalavimus: informacinis pranešimas, interviu, žinios, pasisakymai.

Tekstų *tematika* daugiausia susijusi su kalbos šalies (Rusijos) aktualijomis, atitiko bendrųjų programų turinį ir egzamino programos reikalavimus: oras, muzika, aktualijos, moksliniai tyrinėjimai.

Recepcijos (klausomo teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai sakytinio teksto supratimo būdai: *globalusis*, *selektyvusis* ir *detalusis*.

- *Globalusis* sakytinio teksto supratimas – tai gebėjimas klausant suprasti atraminius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę informaciją.
- *Selektyvusis* (atrenkamasis, dalinis) sakytinio teksto supratimas – tai gebėjimas išgirsti/suprasti tekste reikiamą informaciją atsižvelgiant į užduoties tikslą.
- *Detalusis* sakytinio teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją, nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, rasti informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detaliojo supratimo priskiriamas ir kalbos tikslo supratimas/nustatymas, teksto informacijos vertinimas.

Klausymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

Teksto tipas ir žanras	*Užduoties tipas*	*Pagrindiniai tikrinami gebėjimai*
1 užduotis Įvairių žmonių pasisakymai apie tai, kaip jų nuotaiką veikia orai. Pateikiami 5 pasisakymai ir 8 teiginiai	*Uždarojo tipo užduotis:* susieti pasisakymą su teiginiu (yra atliekamų teiginių)	Suprasti pagrindinę mintį/informaciją Suprasti detales (papildančias pagrindinę mintį)
2 užduotis Inteviu su dainininke Džoana Stingrei	*Uždarojo tipo užduotis:* parinkti reikiamą teiginį iš keleto pateiktų	Suprasti esminę informaciją, detales
3 užduotis Informacinis pranešimas apie Egipto valdžios sprendimą palikti Tutanchamono mumiją laidojimo vietoje	*Atvirojo tipo užduotis:* įrašyti į sakinius praleistus žodžius	Suprasti reikiamą informaciją
4 užduotis Pranešimas apie koncerno *Volkswagen* veiklą	*Uždarojo tipo užduotis:* rasti ir pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne/nėra informacijos)	Suprasti detales

Tikrinamų sakytinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

1 užduotis

- **Gebėjimas suprasti pagrindinę sakytinio teksto informaciją/mintį**.

Klausomas tekstas – pasakojimas su samprotavimo elementais (šiuo atveju atskiru tekstu laikomas kiekvienas pasisakymas). Klausomasi įvairių žmonių pasisakymų apie tai, kokios įtakos jų nuotaikai turi orai.

Užduotyje perfrazuotos pagrindinės pasisakymo autorių mintys, nesikartojančios kituose pasisakymuose.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi *suprasti,* ką norėjo pasakyti kiekvienas kalbantysis, *susieti* tai su perfrazuotomis užduotyje mintimis ir kartu *eliminuoti* mintis, kurių pasisakymuose nėra (trys teiginiai iš aštuonių nepriskiriami nė vienam pasisakymui). Tam reikia detaliai suprasti tekstą, suprasti pagrindinę kiekvieno pasisakančiojo mintį kartu išlaikant mintyje perfrazuotas pasisakančiųjų mintis, pateiktas užduotyje.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo, jog mokinys žino įvairių semantinių raiškos variantų, geba taikyti reikiamas teksto supratimo strategijas.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog užduotis mokiniams buvo nesunki (užduoties sunkumas 65,5). Užduotis pasižymi ir pakankama skiriamąja geba (33,00). Tai rodo, jog ši užduotis atliko reikiamas funkcijas.

2 užduotis

- **Gebėjimas suprasti esminę teksto informaciją, detales**

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas antrąja klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – *interviu* su Amerikos roko žvaigžde Džoana Stingrei.

Užduotyje pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais (trys pasirenkamieji atsakymai). Mokiniai turi suprasti pagrindines dainininkės mintis, jos požiūrius, nuotaikas. Klausimai sudaryti taip, kad koncentruotai būtų patikrinta esminė kiekvieno atsakymo į užduotą klausimą informacija.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi išskirti svarbiausią informaciją, taip pat suprasti detales, kad galėtų teisingai atsakyti į suformuluotą klausimą. Alternatyviais teiginiais tikrinamas ir tekste esančių leksinių semantinių vienetų supratimas.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo gebėjimus detaliai suprasti tekstą, išskirti kiekvieno interviu punkto esminę informaciją, taikyti tinkamas strategijas atliekant užduotį.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo nesunkiai įveikiama. Tokio pobūdžio užduotys nereikalauja labai sudėtingų gebėjimų. Tema mokiniams gerai žinoma, nors kontekstas ne visai suprantamas (minimos vadinamųjų tarybinių laikų realijos), tačiau klausimų esmėje šių dalykų nėra. Beveik visa tikrinama teksto informacija išreikšta pakankamai aiškiai.

3 užduotis

- **Gebėjimas atrinkti informaciją**
- **Gebėjimas suprasti detales**

Šis gebėjimas tikrinamas trečiąja klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – informacinis pranešimas apie Egipto valdžios sprendimą palikti Tutanchamono mumiją laidojimo vietoje.

Užduotyje pateikiami sakiniai, į kuriuos reikia įrašyti praleistus žodžius pagal teksto turinį. Klausimai sudaryti taip, kad būtų galima patikrinti pagrindinės pranešimo informacijos supratimą: ką nuspręsta daryti su Tutanchamono mumija, kas ir kodėl taip nusprendė. Tikrinamas selektyvusis teksto supratimas.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti ir gebėjimus detaliai *suprasti* teksto turinį, *susieti* turinio informaciją su užduoties teiginiais, *išlaikyti* atmintyje pagrindinę teksto informaciją/turinį, išgirsti reikalingą informaciją ir rasti reikiamą žodį ar žodžių junginį, kurį reikia įrašyti į pateiktus sakinius.

Remiantis statistine egzamino užduoties analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo sunkiausia (užduoties sunkumas 35). Sprendžiant iš kelerių metų valstybinio egzamino užduoties atlikimo rezultatų, atvirojo tipo užduotys klausymo (taip pat skaitymo) teste yra vienos iš sunkiausiai įveikiamų. Klausydami teksto mokiniai nesugeba išlaikyti atmintyje reikiamos informacijos, neranda reikiamo leksinio vieneto, kurį reikia įrašyti į sakinį. Kita vertus, atvirojo tipo užduotyje negalima atsitiktinai „pataikyti“ teisingo atsakymo, todėl jos rezultatai patikimesni, nors vertinant tokius atsakymus iškyla nemažai problemų ir abejonių, ar tekstas iš tiesų buvo suprastas mokinio. Tą rodo ir atsakymo variantas, kuris būdamas netikslus ir ne visai tinkantis tam sakiniui, visgi byloja apie tai, jog esmė suprasta. Tokių atsakymų pavyzdžių pateikiame toliau, mokinių klaidų, padarytų atliekant šią užduotį, klasifikacijoje: tai atvejai, kuomet įrašytas panašios reikšmės žodis, tačiau jo reikšmė netinka šiam tekstui. Tai rodo, jog teksto turinys suprastas, tačiau žodynas yra nepakankamas.

- Visiškai nesuvokta teksto prasmė. Net neišklausius teksto tokių žodžių negalima įrašyti dėl leksinės reikšmės ir gramatinės formos:

1. *Мумию Тутанхамона решено...**похоронить**, **называли**...в Каирский музей.*
2. *Мумия Тутанхамона находится на месте...**Египте**...фараона.*
3. *Мумию должны были вынуть из гробницы, чтобы...**знаменитого**...*
4. *Решение Захи Хаваса...**полезна**...мумию Тутанхамона.*

- Įrašyti žodžiai, kurių rusų kalboje iš viso nėra. Tai rodo ne tik teksto nesuvokimą, bet ir žemą rusų kalbos mokėjimo lygį:
  1. *Мумию Тутанхамона решено...**изреч**...*
  2. *Мумия Тутанхамона находится на месте...**покаронка, где был лукдор**...фараона.*
  3. *Решение Захи Хаваса...**извылечить**...мумию Тутанхамона.*
- Įrašytas panašios reikšmės žodis, tačiau jo reikšmė netiksli ir netinkama sakinyje. Manome, jog tai rodo teksto turinio supratimą, tačiau nepakankamą žodyną:
  1. *Мумия Тутанхамона находится на месте...**гробницы., похороненого**...фараона.*
  2. *Мумию должны были вынуть из гробницы, чтобы...**отреставрировать, перевезти**....*
  3. *Решение Захи Хаваса...**не тревожить**...мумию Тутанхамона.*
  4. *Своим благосостоянием Луксор обязан доходу ...**от гробницы**.*
- Įrašytas žodis rodo negebėjimą gramatiškai taisyklingai sudaryti žodį ar derinti jį sakinyje:
  1. *Мумию Тутанхамона решено...**перенесут, не возят, оставить, отказаться**...в Каирский музей.*
  2. Мумия Тутанхамона находится на месте..., ***похранения, похаронки, похаронена**... фараона.*
  3. *Мумию должны были вынуть из гробницы, чтобы...**реконструировать. переконструировать, реконстрировать**... .*
- Įrašytas žodis aiškiai rodo teksto turinio nesupratimą, nors gramatiškai sakinyje yra tinkamas:
  1. *Мумию Тутанхамона решено...**перевезти, похоронить**....в Каирский музей.*
  2. *Мумия Тутанхамона находится на месте ....**нахождения, знаменитого, великого**... фараона.*
  3. *Мумию должны были вынуть из гробницы, чтобы ...**перевязать, показать людям**....*
  4. *Своим благосостоянием Луксор обязан доходу ...**от народа, экспедиции**.*

<u>4 užduotis</u>

- **Gebėjimas suprasti detales**

Šis mokinių gebėjimas tikrinamas ketvirtąja klausymo testo užduotimi.

Klausomas tekstas – informacinis, jo turinys – pranešimas apie koncerno *Volkswagen* veiklą.

Užduotyje pateikti teiginiai (taip/ne) formuluojami nuosekliai, tačiau kai kurie jų reikalauja suprasti visą teksto turinį ir tik tuomet padaryti išvadą, pvz.: norint įvertinti teiginio *Концерн Volkswagen разорился* informaciją, reikia išklausyti visą tekstą.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi atidžiai klausydamas rasti/išskirti reikiamas detales (čia būtinas detalus teksto supratimas), išskirtą informaciją susieti su užduoties formuluotėje pateiktais teiginiais, t.y. įvertinti pateiktų užduotyje teiginių informaciją teksto turinio/informacijos požiūriu: teisinga/neteisinga informacija. Tokio pobūdžio užduotys, kuomet tekstas yra sakytinis (klausomas, ne skaitomas), o supratimui patikrinti pateikiama gana daug punktų (šiuo atveju – aštuoni), yra sudėtingesnės. Tam reikia įvairių gebėjimų (tiek detaliojo, tiek selektyviojo teksto supratimo), taip pat tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžių bei atitinkamų teksto supratimo strategijų taikymo gebėjimų. Lyginant su 2004 m. tokio pobūdžio užduoties atlikimo rezultatais galima padaryti išvadą, kad šių metų atitinkama užduotis mokiniams buvo daug lengviau įveikiama dėl to, jog atsakyti taip/ne technika yra gerokai paprasčiau negu atsakyti taip/ne/apie tai nekalbama (tokia buvo 2004 m. užduotis).

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo kalbos mokėjimą, atitinkantį reikiamą lygį, gebėjimą detaliai suprasti sakytinius informacinio pobūdžio tekstus, kuriuose informacija pateikta koncentruotai.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ***užduotis mokiniams buvo*** nesunkiai įveikiama (užduoties sunkumas 70), nors atskirų užduoties klausimų sunkumas gerokai skiriasi.

Visiškai teisingai ją sugebėjo atlikti tik 5 proc. mokinių. Taip/ne testo technika, taip pat teksto pobūdis, leksika ir turinys reikalavo iš mokinių bendro konteksto suvokimo, tokio tipo užduočių atlikimo strategijų žinojimo ir gebėjimo jas taikyti. Mokiniai parodė pakankamus tokio pobūdžio gebėjimus.

Vieno šios užduoties punkto skiriamoji geba yra neigiama. Tai veikiausiai ne visai gerai suformuluoto klausimo pavyzdys. Klausimas leidžia nevienareikšmiškai interpretuoti tekste esančią informaciją: *Прошлый год принёс концерну некоторую прибыль* atsakymas yra „taip“, nors tekste sakoma: *Немецкий концерн в минувшем году практически не получал прибыли от продажи автомобилей.* Toliau tekste kalbama apie tai, jog koncernui pavyko pasiekti savo tikslų serviso dėka. Reikia padaryti išvadą, kad koncernas pelno visgi turėjo, tačiau dauguma mokinių išvadas padarė iš pirmojo teksto teiginio.

Skaitymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto supratimo gebėjimai

Skaitymo gebėjimams tikrinti valstybinio rusų (užsienio) brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos trys uždarojo tipo ir viena atvirojo tipo užduotis, tikrinančios įvairius teksto skaitymo ir supratimo būdus bei strategijų taikymo gebėjimus.

Užduočių tipai (išrinkti teisingą teiginį – 1 užduotis, rasti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne) – 2 užduotis, parinkti tinkamą sakinį užpildant praleistas vietas tekste – 3 užduotis, įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius – 4 užduotis) ir užduočių formuluotės atitiko skaitymo būdą ir užduoties tikslą – patikrinti gebėjimus suprasti esminę informaciją, loginę teksto struktūrą, suprasti detales, autoriaus požiūrį ir nuostatą, suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius, taikyti tinkamas strategijas siekiant suprasti rašytinį tekstą. Parinkti užduočių tipai suteikė galimybę patikrinti gana platų mokinių recepcijos (skaitymo) gebėjimų spektrą.

Skaitymui buvo pateikti *autentiški* įvairių funkcinių stilių ir žanrų tekstai: publicistinis, informacinis, mokslo populiarusis, grožinis. Tekstų tematika – valstybės ekonominės ir mokslo vystymosi problemos, ekologijos problemos, kultūra.

Recepcijos (rašytinio teksto supratimo) gebėjimai kaip vertinimo objektas

Skiriami trys pagrindiniai rašytinio teksto supratimo būdai: *globalusis*, *selektyvusis* ir *detalusis*.

- *Globalusis* rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti atraminius žodžius ir tuo pagrindu nustatyti teksto temą / pagrindinę mintį.
- *Selektyvusis* (atrenkamasis, dalinis) rašytinio teksto supratimas – tai gebėjimas rasti rašytiniame tekste reikiamą informaciją pagal skaitančiojo poreikius ar užduoties tikslą.
- *Detalusis* teksto supratimas – tai gebėjimas suprasti faktinę teksto informaciją ir nustatyti formaliąją teksto struktūrą, išskirti pagrindinę ir papildomą informaciją, sujungti ir apibendrinti detales, nustatyti pagrindinę atskirų teksto dalių /pastraipų mintį, išreikštą netiesiogiai. Prie detaliojo supratimo priskiriamas teksto informacijos vertinimas, autoriaus požiūrio, nuostatos, potekstės supratimas.

Skaitymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

Teksto tipas, žanras, tema	*Užduoties tipas*	*Tikrinami gebėjimai*
1 užduotis Informacinis publicistinis tekstas iš žurnalo apie Rusijos mokslo problemas	*Uždarojo tipo užduotis:* išrinkti teisingą teiginį iš keleto pateiktų.	Suprasti pagrindinę mintį. Suprasti detales.
2 užduotis Publicistinis informacinis tekstas apie prekybą rusų tapytojų darbais aukcionuose	*Uždarojo tipo užduotis:* rasti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip/ne).	Suprasti detales. Rasti tekste reikiamą informaciją.
3 užduotis Informacinis mokslo populiarusis tekstas apie ekologijos problemas	*Uždarojo tipo užduotis:* nurodyti (pažymint) praleistų sakinių vietą tekste	Suprasti minties plėtojimo eigą. Nustatyti loginius ir prasminius ryšius.
4 užduotis Grožinis tekstas (V. Šukšino prozos ištrauka)	*Atvirojo tipo užduotis:* įrašyti praleistus žodžius į teksto santrauką.	Suprasti pagrindinę mintį, potekstę, autoriaus požiūrį ir nuostatą.

Tikrinamų rašytinio teksto supratimo gebėjimų apibūdinimas

1 užduotis

- **Gebėjimas suprasti detales**
- **Gebėjimas surasti tekste reikiamą informaciją**

Skaitomas tekstas – publicistinis informacinis. Teksto tema – Rusijos mokslo vystymasis ir šiuolaikinio Rusijos mokslo problemos.

Užduotyje pateikiami teiginiai su pasirenkamaisiais atsakymais. Tikrinami gebėjimai suprasti detales, gebėjimas surasti tekste reikiamą informaciją.

Atlikdamas užduotį, mokinys, perskaitęs užduoties formuluotę, turi suprasti, kokios informacijos reikia ieškoti tekste, rasti tą informaciją ir ją įvertinti: parinkti atsakymą, atitinkantį teksto turinį.

Remiantis statistine egzamino užduoties analize, galima teigti, jog mokiniams ši užduotis buvo įveikiama. Lengviausias buvo 1 klausimas, o sunkiausias – 4 klausimas. Mokiniai geba atlikti tokio tipo užduotis, turi tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžių, taip pat geba taikyti reikiamas skaitymo strategijas ir atitinkamu lygiu moka rusų kalbą, kad galėtų suprasti konkretų tekstą.

2 užduotis

- **Gebėjimas suprasti detales**
- **Gebėjimas globaliai suprasti tekstą**
- **Gebėjimas surasti tekste reikiamą informaciją**

Skaitomas tekstas – publicistinis informacinis. Tema – rusų tapytojų darbų aukcionas, prekyba rusų tapytojų darbais. Kalbama apie Christies aukcioną Londone, apie rusų tapytojų G. Šiškino, I. Aivazovskio, taip pat avangardistų kūrinius ir prekybą jais.

Užduotyje pateikiami teiginiai (taip/ne).

Atlikdamas užduotį, mokinys turi detaliai suprasti tekstą ir susieti užduoties teiginius su atitinkama informacija užduoties formuluotėse, įvertinti pateiktus teiginius teksto turinio požiūriu: ar teiginys atitinka teksto informaciją ar neatitinka.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo pakankamą rusų kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti tinkamas skaitymo strategijas, suformuotus tokio tipo užduoties atlikimo technikos įgūdžius, gebėjimą dirbti su teksto informacija: ieškoti tekste reikiamos informacijos, nustatyti loginius ryšius tarp teksto dalių.

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize galima teigti, jog ***ši užduotis buvo*** vidutinio sunkumo.

3 užduotis

- **Gebėjimas suprasti atskirų teksto dalių pagrindinę mintį**
- **Gebėjimas suprasti ir nustatyti loginius ir prasminius ryšius**

Skaitomas tekstas – mokslo populiarusis, pagrindinis teksto tipas – informavimas, teksto tema – ekologijos problemos, galimos šiltnamio efekto pasekmės.

Užduotyje pateikiami išimti iš teksto sakiniai. Mokiniams reikia rasti šių sakinių vietą tekste.

Tokios užduoties atlikimas reikalauja gana sudėtingų gebėjimų. Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti gerą kalbos mokėjimą, gebėjimą taikyti įvairias skaitymo strategijas ir turėti tokio tipo užduočių technikos/atlikimo įgūdžių.

Kad atliktų užduotį, moksleiviai turėjo *suprasti* teksto pastraipos, iš kurios išimtas sakinys, esmę, taip pat *ieškoti* gramatinių struktūrų ir leksikos sąsajų, gebėti *eiti „atmetimo“ keliu imdami* iš pateiktų sakinių sąrašo pirmiausia tuos, kurie „skaidresni“, aiškesni. Norėdami teisingai atlikti užduotį, mokiniai turėjo pasirinkti tinkamą darbo su tekstu strategiją ir eiti nuo lengvesnio prie sunkesnio, ieškodami įvairių, kartu ir formaliai išreikštų leksinių ir gramatinių priemonių, taip pat sakinio/minties sąsajų su pastraipa ar teksto dalimi. Lengvesni buvo pirmas ir antras, sunkesni ketvirtas ir penktas punktai. Pirmas punktas buvo lengvesnis veikiausiai todėl, kad žodis *локальное* yra tarptautinis ir daugeliui buvo suprantamas. Prieštaravimo dalelytė *же* reikalavo praleistame sakinyje antonimo, todėl pasirinkti tinkamą sakinį su žodžiu *глобальный* buvo nesunku.

Ketvirtas punktas buvo vienas sunkiausių. Čia reikėjo įrašyti paskutinį pastraipos sakinį. Kad tai būtų galima atlikti, reikia suprasti visą pastraipą. Paskutinis sakinys gali būti išvada, prieštaravimas arba papildymas.

Sunku spręsti, kodėl mokiniams sunkus buvo penktas punktas. Gerai mokantis kalbą iš karto turėjo susieti posakį *причём не в лучшую сторону* tik su veiksmažodžiu *меняться*. Mokiniams pritrūko gilesnio rusų kalbos mokėjimo.

Teisingai atlikta užduotis atskleidžia visą spektrą mokinių gebėjimų: detaliai suprasti tekstą, suprasti pagrindinę pastraipos mintį, taikyti teksto supratimo strategijas (pastraipos sakinių sąsajų nustatymas: panašių žodžių, sinonimų ieškojimas, atskirų dalių siejimas, minties siejimas).

Remiantis statistine egzamino rezultatų analize, galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo gana sunki. Mokiniai neparodė pakankamų gebėjimų suprasti tokio pobūdžio tekstus.

4 užduotis

- **Gebėjimas suprasti pagrindinę idėją/mintį**
- **Gebėjimas suprasti potekstę, autoriaus požiūrį ir nuostatą**
- **Gebėjimas analizuoti ir vertinti teksto informaciją, daryti išvadas**

Skaitomas tekstas – grožinis (V. Šukšino apsakymo *Мастер* ištrauka), teksto tipas – samprotavimas. Kūrinyje autorius samprotauja apie kūrėjus, jų reikšmę ir tikrųjų „meistrų“ paliktus pėdsakus žemėje, iliustruodamas mintį dviejų cerkvių įvaizdžiu.

Užduotyje pateikiama teksto santrauka (reziumė), į kurią, remiantis teksto turiniu, reikia įrašyti praleistus žodžius. Rezultatas – rišlus tekstas, pagrįstas perskaityto grožinio kūrinio ištraukos analize.

Ši užduotis yra atvirojo tipo ir nuo kitų skaitymo testo užduočių iš esmės skiriasi tuo, kad, atlikdamas užduotį, mokinys turi dar ir produkuoti, t.y. surasti žodį (nebūtinai tas žodis yra tekste), atitinkantį reikiamą prasmę.

Šiuo požiūriu lengvesni buvo trečias ir šeštas punktai, sudėtingesni – ketvirtas ir antras punktai. Trečio punkto atsakymų spektras buvo gana platus, nors tiksliausias atsakymo variantas yra *в Талицу*. Kiti leistini atsakymai (*в тополях*, *в деревьях*, *в зелени*) reikalautų keisti žodžių tvarką sakinyje. Tuomet sakinys turėtų skambėti taip: *Но особенно трогает душу спрятавшаяся в тополях у дороги.*

Šeštame punkte reikėjo įrašyti žodį *душу*. Šitas žodis kelis kartus kartojasi tekste, todėl minėtas punktas mokiniams nebuvo sunkus.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo aukštą kalbos supratimo lygmenį, gebėjimą suprasti tekste tai, kas pasakoma netiesiogiai, taip pat analizuoti, vertinti tekstą ir daryti išvadas. Čia reikalingas geras kalbos mokėjimas ir giluminis teksto supratimas. Grožinio teksto supratimas reikalauja kitokių gebėjimų nei informacinio ar publicistinio, nes iš esmės skiriasi jų skaitymo tikslai.

Remiantis statistine analize galima teigti, jog ši užduotis mokiniams buvo pati sunkiausia. Mokinių klaidas pildant reziumė būtų galima sugrupuoti pagal numanomas priežastis:

- Visiškai nesuvokta reziume sakinių prasmė. Net neskaičius teksto tokių žodžių būtų negalima įrašyti dėl leksinės reikšmės ir gramatinės formos:
  1. *Прихожане ни в талицкой, ни в чебровской церквях уже давно* ***нету, построили****...*
  2. *Обе церквушки являются ...****чебровскую, разных, деревны****... старины.*
  3. *Но особенно трогает душу спрятавшаяся у дороги в ...****косогором****....*
  4. *Высокую церковь ставили, чтобы ...****лёгкая****...показать...*
  5. *...а маленькую – на радость ...****как****...*
  6. *Такими мастерами держится земля: создают они красоту, вкладывают в свои творения ...****радовать, в себе****...*

- Įrašyti žodžiai, kurių rusų kalboje iš viso nėra. Tai rodo ne tik teksto nesuvokimą, bet ir žemą rusų kalbos mokėjimo lygį:
  1. *Прихожане ни в талицкат, ни в чедровской церквях уже давно постоили.*
  2. *Обе церквушки являются ...****вспоменя****... старины.*

- Įrašytas panašios reikšmės žodis, tačiau jo reikšmė netiksli ir netinkama reziumė tekste. Manome, jog tai rodo teksto turinio supratimą, tačiau nepakankamą žodyną:
  1. *Прихожане ни в талицкой, ни в чебровской церквях уже давно не...****бегали****...*
  2. *Обе церквушки являются ...****украшением****... старины.*
  3. *Но особенно трогает душу спрятавшаяся у дороги в ...****косогоре****...*
  4. *Высокую церковь ставили, чтобы ...****возвышение****...показать...*
  5. *Такими мастерами держится земля: создают они красоту, вкладывают в свои творения ...****радость****...*

- Įrašytas žodis netinka gramatiškai ir kartu rodo negebėjimą gramatiškai taisyklingai derinti žodį reziumė sakinyje:
  1. *Прихожане ни в талицкой, ни в чебровской церквях уже давно не...****был, видел****...*
  2. *Обе церквушки являются ...****поздней****... старины.*
  3. *Но особенно трогает душу спрятавшаяся у дороги в ....****талицкую, в Талице****....*
  4. *...а маленькую – на радость ...****поставлена****...*
  5. *Такими мастерами держится земля: создают они красоту, вкладывают в свои творения ...****сердцем****...*

- Įrašytas žodis aiškiai rodo teksto turinio/minčių nesupratimą, nors gramatiškai reziumė sakinyje yra tinkamas:
  1. *Прихожане ни в талицкой, ни в чебровской церквях уже давно не...****жили****...*
  2. *Обе церквушки являются ...****радостью****... старины.*
  3. *Но особенно трогает душу спрятавшаяся у дороги в ...****гору****...*
  4. *Высокую церковь ставили, чтобы ...****колокола****...показать...*
  5. *...а маленькую – на радость ...****строителей****...*
  6. *Такими мастерами держится земля: создают они красоту, вкладывают в свои творения ...****сказки****....*

Kalbos vartojimo testo turinys ir tikrinami leksinių vienetų, kalbos formų ir struktūrų vartojimo gebėjimai

Kalbos vartojimo testu tikrinami gebėjimai vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras, sieti reikšmę ir formą. Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino pagrindinės sesijos metu buvo pateiktos keturios užduotys:

1. Parinkti iš pateiktų žodžių reikiamą žodį ar jo formą: tikrinamas įvairių kalbos dalių vartojimas.
2. Įrašyti į tekstą veiksmažodžių reikiamas formas: tikrinamas veiksmažodžių vartojimas.
3. Įrašyti į tekstą vardažodžių (būdvardžių ir daiktavardžių) reikiamas formas (su prielinksniais ir be prielinksnių): tikrinamas vardažodžių ir prielinksnių vartojimas.
4. Sudaryti ir įrašyti į sakinius įvardžius su dalelytėmis *-то, -нибудь*.

Užduotys parengtos *rišlių tekstų ir atskirų sakinių* pagrindu. Tai leidžia patikrinti ne tik žodyno ir gramatikos žinias, bet ir gebėjimą naudotis situacija bei kontekstu.

Kalbos (leksikos, kalbos formų bei struktūrų) vartojimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Tikrinami šie kalbos vartojimo gebėjimai:

- gebėjimas vartoti leksinius vienetus konkrečiuose kontekstuose/situacijose;
- gebėjimas taisyklingai vartoti gramatines formas atsižvelgiant į kontekstą ir situaciją.

Kalbos vartojimo testu netiesiogiai tikrinama ir mokinių *komunikacinė kompetencija*, kadangi leksikos, kalbos formų ir struktūrų taisyklingas vartojimas, t.y. leksinė, gramatinė kompetencija (rus. *лексическая, грамматическая сторона речи*), yra viena iš prielaidų komunikaciniam tikslui pasiekti.

Kalbos vartojimo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

Pateikiamas tekstas/sakiniai	*Užduoties tipas*	*Tikrinami gebėjimai*
1 užduotis Rišlus tekstas apie kompiuterius	*Uždarojo tipo užduotis*: parinkti/pažymėti iš pateiktų žodžių reikiamą žodį ar žodžio formą	Vartoti leksinius vienetus Vartoti įvairias kalbos dalis Sieti reikšmę ir formą
2 užduotis Trumpi dialogai	*Atvirojo tipo užduotis*: įrašyti žodžio (veiksmažodžio) reikiamą formą į nurodytą vietą tekste	Vartoti eigos ir įvykio veikslo veiksmažodžių būtojo laiko formas Sieti reikšmę ir formą
3 užduotis Rišlus tekstas apie bendravimą telefonu	*Atvirojo tipo užduotis*: įrašyti žodžio (vardažodžio) reikiamą formą į nurodytą vietą tekste	Vartoti vardažodžius (daiktavardžius, būdvardžius) su prielinksniais Sieti reikšmę ir formą
4 užduotis Atskiri sakiniai	*Atvirojo tipo užduotis*: įrašyti į sakinius žodžių (įvardžių) reikiamas formas su dalelytėmis *-то, -нибудь*	Vartoti įvardžius su dalelytėmis *-то, -нибудь*. Sieti reikšmę ir formą

Tikrinamų kalbos vartojimo gebėjimų apibūdinimas

1 užduotis

- **Gebėjimas vartoti leksinius vienetus**
- **Gebėjimas vartoti įvairias kalbos dalis**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Pateikiamas rišlus tekstas apie kompiuterius su praleistais žodžiais. Užduotis – įrašyti į tekstą praleistus žodžius, pasirenkant vieną iš trijų pateiktų atsakymų.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi parodyti gebėjimą taisyklingai vartoti įvairias kalbos dalis (daiktavardžius, būdvardžius, įvardžius) ir leksinius vienetus.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinio gebėjimą taisyklingai vartoti šias kalbos dalis ir jų formas produkuojamoje rašytinėje ir sakytinėje kalboje.

Statistinė egzamino užduoties analizė rodo, jog mokiniams ši užduotis buvo nesunki (užduoties sunkumas 71). Palyginti nemaža šios užduoties skiriamoji geba (35). Tai rodo, jog nepaisant to, kad uždarojo tipo užduotyse yra nemaža teisingo atsakymo „pataikymo“ tikimybė bei atsitiktinumo galimybė, užduotis atliko dalį svarbių jai priklausančių funkcijų – atskirti geriau mokančius kalbą nuo prasčiau mokančių. Nors tokiais atvejais, aptardami užduoties atlikimo rezultatus, turime galvoje ir galimybę atspėti atsakymą.

2 užduotis

- **Gebėjimas vartoti būtojo laiko veiksmažodžius**
- **Gebėjimas vartoti eigos ir įvykio veikslo veiksmažodžius**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Pateikiami trumpi dialogai.

Atlikdamas užduotį, mokinys, atsižvelgdamas į kontekstą, turi pasirinkti vieną iš pateiktų veiksmažodžių (eigos ar įvykio veikslo) ir sudaryti būtojo laiko formą.

Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo gebėjimą vartoti veiksmažodžio būtojo laiko formas produkuojamoje kalboje.

Statistinė brandos egzamino rezultatų analizė rodo, jog nemaža dalis mokinių geba taisyklingai vartoti būtojo laiko veiksmažodžius (užduoties sunkumas 65).

Atlikdami šią užduotį, mokiniai klydo dėl įvairių priežasčių. Išskirtume keletą klaidų grupių.

- Mokiniai negeba vartoti ar atskirti eigos ir įvykio veikslo:
  1. – *Тебе холодно?*
     – *Нет, я не ...**замерзал**...*
  2. – *Эта картина по-прежнему у тебя?*
     – *Нет, к сожалению, я не ...**берёг**... её.*
  3. – *Ты видел, как он ушёл?*
     – *Нет, я не ...**замечал**...*
     – *Ты принёс все продукты?*
     – *Нет, я не ...**покупал**... молока.*

- Netaisyklingai sudaro būtojo laiko veiksmažodžius:
  1. – *Тебе холодно?*
     – *Нет, я не ...**замерзнул, замерзг**...*
  2. – *Эта картина по-прежнему у тебя?*
     – *Нет, к сожалению, я не ...**сберегил, сберечил, сберегал**.... её.*
  3. – *Ты видел, как он ушёл?*
     – *Нет, я не ...**заметел**...*
  4. – *Ты принёс все продукты?*
     – *Нет, я не ...**купиль**... молока.*

- Neskiria veiksmažodžio laikų vartojimo: vietoje būtojo laiko veiksmažodžio vartoja kitą formą:
  1. *Тебе холодно?*
     – *Нет, я не ...**замёрзну, замёрзший**...*
  2. – *Эта картина по-прежнему у тебя?*
     – *Нет, к сожалению, я не ...**берегу, сберечь**... её.*
  3. – *У тебя день рождения в субботу?*
     – *Да но я не ...**отметить**... его в тот день.*
  4. – *Ты видел, как он ушёл?*
     – *Нет, я не ...**замечало**....*
  5. – *Ты принёс все продукты?*
     – *Нет, я не ... **купился**... молока.*

- Sudaro žodžių formas, kurių rusų kalboje nėra:
  1. *Тебе холодно?*
     – *Нет, я не ...**замерзень, замёзжу**....*
  2. – *Эта картина по-прежнему у тебя?*
     – *Нет, к сожалению, я не ...**сберечел**... её.*
  3. – *У тебя день рождения в субботу?*
     – *Да но я не ...**отметихилось**... его в тот день.*

3 užduotis

- **Gebėjimas vartoti vardažodžius (daiktavardžius, būdvardžius) ir prielinksnius**
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Užduotyje pateikiamas rišlus tekstas apie bendravimą telefonu.

Atlikdamas užduotį, mokinys turi pagal kontekstą sudaryti tinkamą duotų vardažodžių formą (įrašyti žodį reikiamu linksniu), kur reikia panaudodamas prielinksnius.

Teisingai atlikta užduotis rodo mokinių gebėjimą taisyklingai vartoti vardažodžius produkuojamoje kalboje.

Statistinė brandos egzamino rezultatų analizė rodo, jog ši užduotis mokiniams buvo nesunki (užduoties sunkumas 62). Užduotis, nors būdama ir nesunki, pasižymi nemaža skiriamąja geba (užduoties skiriamoji geba 49). Visos atvirojo tipo kalbos vartojimo užduotys pasižymi gera skiriamąja geba.

Galime išskirti gana daug vardažodžių vartojimo klaidų grupių. Taisyklingas vardažodžių vartojimas yra svarbus komunikaciniam kalbos tikslui pasiekti, todėl norime atkreipti dėmesį į klaidų priežastis (t.y. *ko* konkrečiai negeba mokiniai).

- Nemoka sudaryti taisyklingos vardažodžio formos:
  1. *Сколько ...**времяний, времяхъ, времиня, время**...каждый из нас тратит...*
  2. *....**за разговорам, на разговорый**.... по телефону?*
  3. *По телефону мы... обмениваемся...**информацию, информациями, впечатления, впечатлением, впечатлениям**....*
  4. *...даём советы, воспитываем ...**детеи**.. ...*
  5. *…разговариваем....**с родителем, с родители**...*
  6. *С телефонным аппаратом мы не чувствуем себя...**одинокимий**...*
  7. *В любой момент можно снять трубку и поговорить ...**с человекой**... даже если он находится....*

- Neatidžiai perskaito užduotį, vartoja ne to skaičiaus vardažodžius (vietoje daugiskaitos – vienaskaitos):
  1. *...**на разговор**... по телефону?*
  2. *По телефону мы... обмениваемся...**информациями**..., **впечатлением**...*
  3. *С телефонным аппаратом мы не чувствуем себя ...**одиноким**..*

- Parenka netinkamą konkrečiame kontekste vardažodžio formą (linksnį) – nesieja reikšmės ir formos:
  1. ***...разговором, на разговорах, за разговорам**... по телефону?*
  2. *...даём советы, воспитываем ...**детях, детьми**. ...*
  3. *С телефонным аппаратом мы не чувствуем себя...**одиноки**...*
  4. *В любой момент можно снять... трубку и поговорить ...**человеку**... даже если он находится...*

- „Pakeičia“ vardažodžio giminę ar skaičių: nežino, kad žodis «человек» tik vienaskaita (daugiskaita – «люди»), o žodis *впечатление* – среднего рода:
  1. *По телефону мы... обмениваемся...**впечатлением**...*
  2. *В любой момент можно снять... трубку и поговорить ...**с человеками**... даже если он находится... .*

- Sudaro taisyklingus, tačiau netinkamus tame kontekste žodžių junginius:
  1. *...**за разговоры**... по телефону?*
  2. *…разговариваем ...**о родителях**...*

- Vartoja netinkamą konkrečiame kontekste prielinksnį arba vartoja vardažodžius be prielinksnio tuomet, kai prielinksnis reikalingas:
  1. *...**разговоры, при разговорах**... по телефону?*
  2. *…разговариваем ...**о родителях**...*
  3. *В любой момент можно снять трубку и поговорить ...**человеком, о человеке**... даже если он находится....*

- Sudaro žodžių formas, kurių rusų kalboje nėra, arba pakeičia duotą žodį kitu žodžiu; vartoja žodžių junginius, neatitinkančius užduoties (nesupranta žodžio reikšmės):
  1. *С телефонным аппаратом мы не чувствуем себя...**одинаковыми, в одиночестве**...*

4 užduotis

- **Gebėjimas vartoti įvardžius su dalelytėmis *-то , -нибудь***
- **Gebėjimas sieti reikšmę ir formą**

Šis kalbos vartojimo gebėjimas tikrinamas ketvirtąja kalbos vartojimo užduotimi.

Užduotyje pateikiami sakiniai, į kuriuos reikia įrašyti įvardžius что, чей, какой (pateikta jų pradinė forma) reikiama forma su dalelytėmis -то , -нибудь (parenkant tinkamą dalelytę duotame kontekste).

Atlikdamas užduotį, mokinys turėjo įrašyti į sakinį žodžių junginį: duotą įvardį reikiama forma, parinkęs dalelytę pagal sakinio prasmę.

Statistinė egzamino rezultatų analizė rodo, jog mokiniams ši užduotis buvo nesunki. Tai rodo pakankamus mokinių gebėjimus sudaryti ir vartoti šiuos žodžių junginius produkuojamoje, ypač šnekamojoje, kalboje.

Išskirtume keletą klaidų grupių ir klaidų priežasčių.

- Mokiniai nemoka sudaryti gramatinės formos iš pateiktų žodžių:
  1. *– Я нашел ...**чё-то, чего-то**...(**чей**) ручку. Это ты её потерял?*
     – Нет, по-моему, это ручка Виктора.
  2. *– Спой нам, пожалуйста!*
     – Что вам спеть?
     *– Реши сам. Всё равно. ...**какая-нибудь, какие-нибудь**...(**Какая**) веселую песню.*
  3. *– Где Олег?*
     *– Его нет дома. Он сказал мне, что встречается ...**с кто-то, с каком-то**...(**кто**) из своих знакомых.*
  4. *– Ко мне кто-нибудь приходил?*
     *– Да, приходила Марина ...**с каким-то, каком-та**....(**какая**) незнакомой девушкой.*
  5. *– Что с Павлом? Он так плохо выглядит.*
     *– Да, он ...**чему-то**... (**что**) болен.*

- Painioja dalelyčių *-то* ir *-нибудь* reikšmes (paskirtį):
  1. *– Я нашел ...**чей-нибудь**...(**чей**) ручку. Это ты её потерял?*
     – Нет, по-моему, это ручка Виктора.
  2. *– Спой нам, пожалуйста!*
     – Что вам спеть?
     *– Реши сам. Всё равно... **какую-то** ... (**Какая**) веселую песню.*
  3. *– Ко мне кто-нибудь приходил?*
     *– Да, приходила Марина...**с какой-нибудь**...(**какая**) незнакомой девушкой.*
  4. *– Что с Павлом? Он так плохо выглядит.*
     *– Да, он... **что-нибудь, чем-нибудь** ...(**что**) болен.*

- Nemoka taisyklingai parašyti pasirinktą teisingą formą:
  1. *– Я нашел ... **чею-то, чю-то**... (**чей**) ручку. Это ты её потерял?*
     – Нет, по-моему, это ручка Виктора.
  2. *– Спой нам, пожалуйста!*
     – Что вам спеть?
     *– Реши сам. Всё равно... **какую-нибуть**... (**Какая**) веселую песню.*
  3. *– Ко мне кто-нибудь приходил?*
     *– Да, приходила Марина ...**кокой то**... (**какая**) незнакомой девушкой.*
  4. *– Что с Павлом? Он так плохо выглядит.*
     *– Да, он ...**чемто**... (**что**) болен.*

Rašymo testo turinys ir tikrinami rašytinio teksto kūrimo gebėjimai

Rašymo testo tikslas – patikrinti gebėjimus *kurti tekstą, atitinkantį komunikacinę situaciją.*

2005 m. rusų (užsienio) valstybinio brandos egzamino rašymo testą sudaro dvi užduotys: parašyti *pusiau oficialų laišką* ir parašyti *rašinį*.

Užduočių situacijos reikalauja atitinkamo turinio ir raiškos priemonių. Skirtingos užduotys leidžia patikrinti daugiau mokinių gebėjimų: parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį, pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją, pasirinkti ir taisyklingai vartoti kalbos raiškos priemones.

Kadangi kuriamų tekstų žanrai ir jų komunikacinė paskirtis yra nevienodi, kiekvienos užduoties atlikimui įvertinti pateikiamos atskiros užduočių vertinimo lentelės. Vertinimo instrukcijose išskirti trys pagrin-

diniai vertinimo kriterijai: teksto struktūra ir forma, turinys ir žodynas, kalbos taisyklingumas. Atskirai vertinama komunikaciniu ir formaliuoju (leksika, gramatika, rašyba) aspektais. Tai leidžia objektyviau patikrinti ir įvertinti rašymo gebėjimus.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai kaip vertinimo objektas

Rašytinio teksto kūrimo vertinimo objektas – tai gebėjimai perduoti *raštu informaciją* (faktus, mintis, nuomonę, jausmus ir kt.) atsižvelgiant į komunikacinę situaciją.

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai yra sudėtingi ir daugialypiai produkavimo ir interakcijos gebėjimai. Norint sukurti (parašyti) rišlų tekstą rusų kalba, reikia gebėti:

- produkuoti/kurti visų tipų tekstų elementus (aprašomojo, pasakojamojo, informuojamojo, samprotavimo/ argumentuojamojo);
- vartoti konkrečiam žanrui būdingus posakius (pvz., laiškui);
- turėti pakankamus lingvistinius rašytinės kalbos pagrindus, rašymo procese gebėti operuoti leksine ir gramatine medžiaga;
- apipavidalinti (jei to reikalauja žanras) tekstą pagal rusų kalbos tradicijas.

Rašymo, kaip kalbinės veiklos rūšies, mokymo tikslus lemia komunikaciniai kalbos vartotojo poreikiai. Todėl pateikiant užduotis orientuojamasi į tuos žanrus, kuriais sudaromos galimybės patikrinti kuo daugiau gebėjimų grupių, t. y. gebėjimus:

- produkuoti *įvairių tekstų tipų* elementus (pasakoti, informuoti, apibūdinti, samprotauti);
- taikyti kalbos stilių *įvairiems adresatams* įvairiose situacijose;
- pasirinkti kalbos raiškos priemones, *atitinkančias užduoties turinį* ir rašymo tikslą (registras);
- parinkti tinkamą *teksto formą* pagal pateiktą užduotį;
- *logiškai ir nuosekliai* dėstyti užduotį atitinkantį turinį (kompozicija, organizavimas, rišlumas);
- rašyti *laikantis grafikos, rašybos bei gramatikos normų* (rašymo technikos įvaldymas, gramatinis taisyklingumas).

Rašytinio teksto kūrimo gebėjimai tikrinami *kompleksiškai*. Konkretinant egzaminų programoje nustatytus kriterijus, sudaromos vertinimo matricos/lentelės kiekvienai konkrečiai rašymo užduočiai įvertinti. Kiekvienoje egzamino rašymo testo užduotyje vertinama:

- kaip kuriamas tekstas atitinka užduotį (situaciją, temą);
- ar teksto prasminiai vienetai atitinka užduoties turinį, ar tekstas išsamus (turinio kriterijus);
- teksto struktūravimas, dėstymo logiškumas ir nuoseklumas, rišlumas;
- žodyno (leksikos) turtingumas, įvairovė, tikslingumas ir taisyklingumas;
- gramatinis taisyklingumas, rašyba ir skyryba;
- kalbos raiškos priemonių pritaikymas konkrečiam adresatui ir situacijai (kalbos registras).

Rašymo testo specifikacija (pagrindinė sesija)

Kuriamo teksto žanras/užduoties tipas	*Tikrinami gebėjimai*	*Kuriamo teksto tipas*	*Komunikacinės intencijos/ rašymo tikslai*
1 užduotis Parašyti laišką dėstytojui, pasiteirauti informacijos apie galimybes mokytis rusų kalbos kursuose (70-100 žodžių)	Pasirinkti reikiamą teksto formą pagal pateiktą užduotį Logiškai ir nuosekliai išdėstyti turinį Pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją Pasirinkti adekvačias kalbos raiškos priemones, taisyklingai jas vartoti	Mišraus tipo tekstas (pasakojimas, aprašymas, informavimas)	Teirautis informacijos, teikti informaciją
2 užduotis Parašyti rašinį (150–170 žodžių) viena iš dviejų temų: 1. Mokytis visą gyvenimą – lozungas ar būtinybė? 2. Ar suderinami sveikas gyvenimo būdas ir lietuviška virtuvė?	Pasirinkti reikiamą teksto formą pagal pateiktą užduotį Logiškai ir nuosekliai išdėstyti turinį Pasirinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias rašymo tikslą, taisyklingai jas vartoti	Mišraus tipo tekstas (pagrindas – samprotavimas)	Reikšti mintis, jausmus, nuostatas

Rašymo testo rezultatai palyginti geri, tačiau mokinių darbų lygis tiek minčių raiškos, tiek kalbos raiškos bei taisyklingumo požiūriu, lyginant su ankstesnių metų darbais, yra gerokai prastesnis. Rusų kalbos

mokėjimas yra pakankamo lygio (mokinių rašytinės kalbos gebėjimai, siekiant komunikacinių rašymo tikslų, yra pakankami orientuojantis į siektiną kalbos mokėjimo lygį (B1)), tačiau taikant norminį vertinimo principą kaip vieną iš pagrindinių vertinimo principų valstybiniame brandos egzamine konstatuotinas minėtas faktas. Iš visų rašymo testu tikrinamų gebėjimų išryškėja gebėjimai pasiekti komunikacinį rašymo tikslą, tačiau nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį ir kurti samprotaujamojo tipo tekstą mokiniams sekasi nekaip. Galima būtų prieiti prie išvados, jog mokiniams trūksta bendrųjų gebėjimų, kuriuos pirmiausia turėtų ugdyti gimtosios kalbos dalykas. Nors pati silpniausia mokinių vieta atliekant rašymo užduotis, kaip visuomet, yra gramatinis taisyklingumas ir rašyba.

- **Gebėjimas pasiekti komunikacinį rašymo tikslą**
- **Gebėjimas pateikti užduotį atitinkantį turinį**

Šių gebėjimų realizavimas pirmiausia priklauso nuo pakankamo rusų kalbos mokėjimo lygio, gebėjimo pasiekti reikiamą komunikacinį tikslą *įvairiose komunikacinėse situacijose.*

Užduotyje, kurioje reikia išplėtoti ir išsamiau pateikti turinį (rašinyje), daug mažesnė negu praeitais metais mokinių dalis (tik apie 16 proc.) gavo maksimalų įvertinimą pagal turinio kriterijų. Tai reiškia, jog *dauguma* mokinių nepakankamai išsamiai pateikė užduotį atitinkantį turinį ir negebėjo jo išplėtoti. Tai rodo *nepakankamus bendruosius minčių raiškos* gebėjimus. Mokiniams stinga gebėjimų kurti samprotaujamojo tipo tekstą: jie negeba pakankamai ir tinkamai argumentuoti, išvados dažnai neišplaukia iš argumentų, o yra padaromos tarytum izoliuotai, mintys padrikos, apsiribojama pasakojimu. Didelė dalis rašinių panašūs į pasakojimus duota tema. Pateikiame tokio darbo pavyzdį.

1 pavyzdys

Здоровый образ жизни и литовская национальная кухня - совместимо ли это?

Который из на с литовцев не любит поесть. Потому мы кушаем много и не беспокоимся для своего самочуствия.

В нашем литовском национальном кухни все блюда есть из мясы или картошки.

Нет ни одной литовской домохозяйки, которая не могла подготовить национальные литовские блюда - цепелинов.

Когда в Литве приеджают иностранцы, им сразу дают попробоать этого блюда.

Здоровы образ жизни и литовская национальная кухня несовместимо. Если человек хочит быть сдоровым, он должен старатся эсть много разных фруктов, кашав, пить молоко. Тогда будеш и сдоровым, а если еш всяких цепелинов и мясол твоя дорога жизни скоро кончится.

Rašinio (1 pvz.) turinys ne visiškai atitinka temą. Rusų kalbos mokėjimo lygis silpnas, trūksta bendrųjų minčių raiškos gebėjimų, nėra argumentuoto samprotavimo.

Rašydami *laišką,* mokiniai privalėjo realizuoti visas užduotyje nurodytas intencijas: pranešti dėstytojui apie savo ketinimus, informuoti apie rusų kalbos mokymosi patirtį ir rusų kalbos mokėjimo lygį, paklausti apie galimybes tobulinti rusų kalbos mokėjimą kursuose, kuriuos organizuoja universitetas. Šių intencijų realizavimas yra svarbus norint pasiekti komunikacinį rašymo tikslą konkrečioje situacijoje. Nemaža dalis mokinių (apie 47 proc.) negebėjo realizuoti visų užduotyje nurodytų intencijų, ypač pirmosios intencijos (atsakyti į padėką). Tai rodo, jog mokiniai neįsigilino į užduoties turinį arba negeba reikšti minėtų intencijų (žr. 3 pvz.). Peržvelgus pastarųjų metų šio tipo užduotis, ryškėja panašios tendencijos: neatidžiai perskaitoma užduotis arba lieka nesuprasta, kokių intencijų realizavimo reikalaujama konkrečioje užduotyje.

- **Gebėjimas apiforminti tekstą**
- **Gebėjimas logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį**

Su kalbos turiniu siejamas kriterijus – dėstymo logiškumas ir nuoseklumas. Vertinimas pagal šį kriterijų priklauso nuo kuriamo teksto žanro bei užduoties pateikimo pobūdžio (daugiau ar mažiau apibrėžta užduoties turinio struktūra, įvardyta tema) ir nuo užduoties formuluotėje esančios informacijos.

Pateikiame teisingai *apiforminto* (data, kreipinys, baigiamoji mandagumo frazė, parašas) ir teisingai *struktūruoto* laiško pavyzdį. Laiške labai aiškiai išlaikytas kalbos registras.

2 pavyzdys

Уважаемый Иван Иванович!

Пишу Вам, чтобы сообщить о своих намерениях летом приехать в Москву с целью усовершенствовать свой русский язык на курсах в Вашем университете. Я уже неплохо понимаю по-русски, так как изучал этот язык в школе, а также работал на стройке в русскоязычном коллективе. Теперь у меня появилось немало русских друзей и мои знанаия заметно выросли. Я был бы вам весьма благодарен, если бы Вы мне рассказаклио мом, сколько стоят курсы, как часто они проводятся, какая программа используется и о других возможностях изучения русского языка в МГУ.

С нетерпением буду ждать ответа.

02.06.05 *С уважением, Арвидас Алишаускас*

Laiško situacijos aprašymą lydi *nuorodos į turinį*, kurių sekos nepaisymas rašant pažeidžia dėstymo nuoseklumą. Dalyje mokinių darbų yra vienokių ar kitokių dėstymo *nuoseklumo ir logikos trūkumų*. Čia galėtų būti keletas priežasčių: mokiniai nesugeba nuosekliai ir logiškai mąstyti, neatidžiai perskaito užduoties formuluotę arba jos nesupranta ar nežino. Pateikiame tokio darbo pavyzdį.

3 pavyzdys

Господин ректор Александр Петрович!

С уважением хочу Вас попросить о возможности поступить в вашем университете, потому что думаю что это самое лучшое место чтобы усовершенствовать свой русский язык.

Хочу спросить вас есть ли каких возможностях мне поступить на курсы русского языка в вашей университет.

Я хочу вас утвердить что владею русским языком неплохо и в средней школе я его училась хорошо.

Ответ прошу написать по адресу данному на конверте.

02.06.2005 г., Литва *С уважением*

Лина Сакалаускайте

Pateiktas pavyzdys rodo, jog mokinys neatidžiai perskaitė užduoties formuluotę arba jos nesuprato, ir todėl nerealizavo visų nurodytų užduotyje komunikacinių intencijų. Laiško autorius kreipiasi ne į dėstytoją, o į universiteto rektorių; neprašo informacijos apie kursus, o klausia apie galimybes įstoti į universitetą. Be to, pažeidžia užduoties turinio eiliškumą. Taigi šiuo atveju užduotis veikiausiai buvo tik iš dalies tesuprasta.

- **Gebėjimas vartoti tinkamą žodyną**
- **Gebėjimas parinkti tinkamą kalbos registrą**

Kuriamo teksto leksikos/žodyno vertinimo aspektų yra keletas: ar žodynas įvairus, ar vartojamas taisyklingai, ar atitinka nurodytą situaciją.

Tinkamos leksikos, kartu ir gramatinių struktūrų bei konstrukcijų parinkimas, semantinių raiškos būdų įvairovė yra vienas iš aukštesnio kalbos mokėjimo lygio rodiklių.

Vertinant mokinių rašymo užduotis, minėtas kriterijus diferencijuojamas atsižvelgiant į konkrečią užduotį: pvz., laiškas teikia mažiau galimybių pademonstruoti leksikos vartojimo/parinkimo įvairovę; čia svarbiausia, ar vartojama leksika ir struktūros atitinka situaciją, registrą (1 užduotis, pusiau oficialus laiškas). Minėtoje užduotyje leksikos/žodyno kriterijus diferencijuojamas taip: leksika ir sintaksinės konstrukcijos įvairios, vartojamos adekvačiai situacijai / neįvairios, tačiau atitinka situaciją / leksika neadekvati situacijai, netaisyklingos sintaksinės konstrukcijos.

Teksto *apimtis ir žanras* taip pat suteikia galimybę parodyti leksikos ir sintaksinių konstrukcijų įvairovę. *Rašinyje* mokiniai turi ir gali parodyti turimą žodyną, įvairius raiškos būdus, todėl vertinimas pagal šį kriterijų siejamas su žodyno turtingumu ar skurdumu. Šie kriterijaus aspektai persiklodami leidžia atitinkamai įvertinti ir tokius darbus, kuomet žodynas vartojamas tikslingai, tačiau nėra pakankamai turtingas ir įvairus (1 užduotis, asmeninis laiškas).

Remiantis rašymo testo rezultatų statistine analize galima teigti, jog dauguma mokinių pagal teksto turinio bei žodyno vartojimo kriterijų parodė *prastoką rezultatą*. Tai ypač ryšku tose užduotyse, kuriose šiam kriterijui skiriamas didesnis taškų skaičius (rašinyje). Pateikiame pavyzdį darbo, kurio *žodynas galėtų būti laikomas vidutiniu*.

4 pavyzdys

Здоровый образ жизни и литовская национальная кухня – совместимо ли это?

Каждая страна имеет свою национальную кухню. Не исключение и Литва. Только совместима ли она со здоровым образом жизни?

Думаю, что да. Так как литовские национальные блюда приготовляются из натуральных продуктов, с того, что сами люди выращивают на своих огородах. Иногда туристы удивляются, что литовцы так много и вкусно кушают и сами хотят попробовать. Но боятся, что это повредит их фигуре. Могу сказать, что бояться нечего, так как от литовских национальных блюд не толстеешь.

Я сама стараюсь соблюдать здоровый образ жизни, но совсем не боюсь съесть цепелин или кашу с поджаркой, так как знаю, что моей фигуре и здоровью это не повредит.

Люди, соблюдающие здоровый образ жизни, кушают некалорийные блюда, пьют много чистой воды, занимаются спортом. Думаю, мы всем доказали, что можно есть много и хорошо выглядеть, так как литовская кухня не вредит здоровью, а и как она может это делать, если, как я уже писала, наши блюда приготовляются только из натуральных продуктов.

Такая наша национальная кухня и, думаю, я доказала, что она совместима со здоровым образом жизни.

Didesnės dalies mokinių darbų žodynas gana skurdus. Negalėtume teigti, jog mokinių žodynas yra nepakankamas, tačiau lyginant mokinių darbus tarpusavyje galima pastebėti disponuojamo žodyno skirtumų.

Pateikiame tipišką pavyzdį darbo, kurio žodynas galėtų būti įvardytas kaip skurdus, nors ir vartojamas tikslingai. Darbo (šiuo atveju – rašinio) turinys taip pat rodo prastoką bendrą rezultatą: tema pateikta labai siaurai, visai nėra argumentų, dėstymas neaiškus, nelogiškas ir nenuoseklus, tačiau į temą iš dalies atsakyta, išlaikyta išorinė struktūra.

5 pavyzdys

Здоровый образ жизни и литовская национальная кухня - совместимо ли это?

Здоровый образ жизни надо жить всем чтобы кажды человек здорвья - главное.

Литовская национальная кухня создаёт из очень калорический продукты: мяса, картошки, молоко, сметана... Нельзя забудт и салаты в они очен мало калорий.

Литовский национальный блюд - цепелины - они создаёт из картошки и мясый.

Каждый человек (турист) которы приехать в Литву - ему нужна покушать цепелины очень вкусны. Я тожа люблю цепелины.

Здоровый образ жизни и литовская национальная кухня можна совместит. Только немода кушать много, много жирный блюдо.

Lyginant su 2003 ir 2004 metų rašymo testo rezultatais, *kalbos registro* neatitikimo atvejų šių metų brandos egzaminą laikiusių mokinių darbuose buvo nedaug, tačiau visgi pasitaikė, ypač silpnesniuose darbuose, kuomet buvo nesuprasta pati užduotis: kas yra laiško adresatas, kokios pagrindinės realizuojamos intencijos. Tokio darbo pavyzdžiu galėtų būti 7 pavyzdys, kartu iliustruojantis ypač didelį ortografinį neraštingumą.

- **Gebėjimas taisyklingai vartoti kalbos priemones**

Kalbos taisyklingumas laikomas pakankamai svarbiu kriterijumi. Mokinių klaidos vertinamos atsižvelgiant į galimą jų poveikį komunikaciniam rašymo tikslui pasiekti. Tai leksikos, kalbos formų ir struktūrų vartojimo ir rašybos klaidos:

- *trukdančios komunikacijai*;
- *netrukdančios komunikacijai*.

Klaidos, ***trukdančios komunikacijai***, laikomos šiurkščiomis, kadangi tokiu atveju išsakoma mintis gali būti nesuprasta arba suprasta neteisingai. Komunikacijai trukdančiomis laikome tokias klaidas, kuomet konkrečiame kontekste negalima adekvačiai suprasti rašančiojo intencijos/teikiamos informacijos.

Trukdančių komunikacijai klaidų gali būti įvairių. Išanalizavę mokinių darbus, pastebėtas tokio pobūdžio klaidas suskirstėme į grupes pagal numanomas klaidų priežastis:

- Mokiniai nežino rusų kalbos žodžių, sukuria „savo“ žodžius, pvz.: *самая популярная ида есть из раститель*; *эта:росол, ичи*; *тепер каждый отсказывает за себе, он сам должен отказат за своё здоровье*; *в таких идах нет овох.*
- Nesugeba sudaryti reikiamo žodžio, žodžio formos, pvz.: *тогда человек болит*; *закончить двинацать класать*; *должен хоронть свою здоровю*; *каждый начает учица.*
- Neteisingai rašo raides, todėl „sukuria“ ne tą žodį, kurį norėjo parašyti, pvz.: *хочил выть здоровым*; *и нас всех ест нездорового*; *не хочит узится.*
- Parašo žodžių junginį, neturintį aiškios prasmės, pvz.: *все болезни для пище*; *собивается здоровый пище*; *ими пользываются много юношах*; *быт важна у умна персона.*
- Padaro daug rašybos klaidų, trukdančių suprasti mintį/intenciją, pvz.: *но эта очены свецена и с нашим идом.*

Valstybinio rusų kalbos brandos egzamino darbų vertinimo praktika rodo, jog tokio pobūdžio klaidos nėra labai dažnos, jos būdingos silpnesniems darbams, nors lyginant su 2003 ir 2004 metų egzamino rezultatais pastebima tokių klaidų gausėjimo tendencija.

Kita klaidų grupė – leksinės ir gramatinės klaidos, ***netrukdančios komunikacijai***. Tokio pobūdžio klaidų mokinių darbuose yra nemažai: tai netaisyklingas leksikos vartojimas, taip pat žodžių darybos, veiksmažodžio valdymo, eigos ir įvykio veikslo vartojimo, prielinksnių vartojimo, veiksmažodžio laikų vartojimo, sangrąžinių veiksmažodžių vartojimo, sintaksinių konstrukcijų vartojimo ir kt. klaidos. Sugrupavome tokias klaidas pagal galimas jų priežastis:

- Mokiniai nežino veiksmažodžio valdymo ir netaisyklingai rašo linksnių galūnes, pvz.: *учусь русский язык*; *его работники что были бы достигли чего-нибудь*; *я шёл на курсах изучит русского языка*; *работать хорошую работу*; *я говорю по русским.*
- Klaidingai derina vardažodžius, netaisyklingai vartoja veiksmažodžio formas sakinyje (vienaskaita vietoje daugiskaitos ir pan.), pvz.: *каждый день – это разная урока*; *серочно все не выучешь*; *по мои мнение*; *живём в этом време*; *не учительница, а сам жизнь*; *каких документов я*

должна прислать; *без вышава образания*; *все человеки*; *мне нужно вашего помощи*; *снатирпенией жду вашие ответа*; *жду вас ответь; они хорошо выглядит.*

- Negeba sudaryti žodžio, tinkamo kokrečiame kontekste (vartoja netinkamus žodžių darybos elementus (priesagas, priešdėlius), pvz.: *в вашем преподавательном университете*; *я хочу попросить, как попасть на курсы.*
- Negeba vartoti vardažodžių formų su prielinksniais, pvz.: *поучить русского языка на вашом университете*; *играть разные игры*; *хотела поступить по этой профессией*; *хотела бы ходить у вас на курсах.*
- Pažeidžia žodžių tvarką sakinyje arba netaisyklingai sudaro sintaksinį vienetą, pvz.: *или можно у вас изучать*; *вы можете мне написать ответ если у вас есть время какие у меня есть возможности попасть в университет.*

Mokinių darbuose esama nemažai įvairaus pobūdžio *rašybos ir kalbos vartojimo klaidų*. Rašybos klaidos iš esmės netrukdo suprasti rašančiojo intencijų, nors tai didele dalimi priklauso nuo šių klaidų pobūdžio (pvz., visiškas rašybos taisyklių nežinojimas, ,,fonetinė“ rašyba), taip pat nuo jų skaičiaus. Didelis tokių klaidų skaičius tekste apsunkina rašančiojo intencijų supratimą ir apskritai teksto skaitymą (6 pavyzdys). Daugybė rašybos klaidų trukdo suprasti atskirus žodžius, posakius, o kartu ir pasiekti rašymo tikslą. Tai labai silpnas darbas, vertinant jį pagal visus kriterijus; neišplėtotas turinys, beveik nėra argumentų, skurdus žodynas, nenuoseklus ir vietomis nelogiškas dėstymas:

6 pavyzdys

Учытса всю жизнь - лозунг или необходимость?

Ета тема очен папулярна. На зымле есть много очен интересных и инних людей. Учытся все и юна шы, и в рослые, и старие луди. Учытса некогда непозна, сказал Ленини. И я дудою так жы.

Но так и сечас я делаю сложную егзоминатную работу. Но если я иё нездам, будет болна, но жызн па ето некончаятся идёт пирёт. Думаю што учёба ета жызн, а жызн ета учёба.

Когда человек рождается он спервах днях начинает что-то учытса и понемать что ево окпужает. С годоми он растьот и учытса тожы. Четает книги, смотрет, слушает и всё ето всегда будет в ево голове.

Я тожы учус и делаю ошыбки но все их делают. Все, и я, и Вы.

Но я могу сказат што жызн ето самое прекрасное и интересные вешч каторою я жнаю. Жывёш и учышся.

Tačiau rašybos klaidos dažniausiai tik labai apsunkina teksto skaitymą, bet visgi leidžia suprasti rašančiojo intencijas. Sudėtingesni tie atvejai, kuomet dominuoja labai šiurkščios kalbos vartojimo klaidos. Tuomet apskritai negalima suprasti, ką norėta pasakyti. Pateikiame tokį darbą (laiškas, 7 pavyzdys). Laiško autorius aiškiai nepakankamai moka rusų kalbą, nesiekdamas lygmens, kurio reikalaujama valstybiniame brandos egzamine.

7 pavyzdys

Добрый Арвидас,

Я хотело тебя спросит о одном из российских университетов. Можес мне сопшить где они находятся? Мне это информация очен важное. Буду тебе благодарен за эту информацию. Ищо хотело узнать где усовершенство, о русский язык. Всо это узнай из преподавателе тебе данного университета.

Я об своих намерениях где училась в школе. Мое намерени были всакие. В школе уцилась русский язык, но конецно и других. Нравилось уцица русский язык для планах.

Буду очень благодарно тебе зо што сопшись об русского языка на курсах в данном университете. Спосыбо со информацию.

Твоя снокомая

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Dauguma mokinių, pasirinkusių rusų (užsienio) kalbos valstybinį brandos egzaminą, parodė *gana aukštą* rusų kalbos mokėjimo lygį, atitinkantį vidurinės mokyklos užsienio kalbų standartų išplėstinio kurso pasiekimų lygmenį bei užsienio kalbos bendrųjų programų išplėstinio kurso reikalavimus ir Europos Tarybos kalbos mokėjimo lygį B2 sakytinio bei rašytinio teksto supratimo srityse.

2. Didžioji dauguma egzaminą laikiusių mokinių atliko *visų keturių* egzamino testų užduotis, atskleisdami gebėjimus vartoti kalbą įvairiose komunikacinėse situacijose. Labai retais atvejais rašymo užduotis buvo visai neatlikta.

3. Egzamino užduočių atlikimo rezultatai rodo *bendruosius dalyko gebėjimus* (mąstymo, strategijų taikymo, darbo su teksto informacija), tiek *rusų (užsienio) kalbos mokėjimo gilumą* (įvairių raiškos būdų, se-

mantinių kalbos raiškos variantų žinojimas ir vartojimas, reikšmių supratimas, taisyklingas leksikos bei gramatinių struktūrų vartojimas).

4. Egzamino statistinės analizės rezultatai, taip pat atliktų darbų analizė rodo, jog 2005 metų valstybinio rusų (užsienio) kalbos egzamino užduotis mokiniams nebuvo sunki.

5. Rusų (užsienio) kalbos valstybinio brandos egzamino rezultatų analizė parodė, jog mokiniams ***trūksta šių žinių ir gebėjimų:***

<u>*Sakytinio ir rašytinio teksto supratimas*</u>

- *Strategijų taikymo*: išskirti *svarbiausią* (esminę) teksto informaciją skaitant ir klausant, ypač tuomet, kai punkto išvada susijusi su viso teksto informacija, o ne tik su jos dalimi.
- *Giluminio teksto supratimo*: suprasti pagrindinę mintį, suprasti autoriaus požiūrį ir nuostatą, suprasti potekstę (mokiniai prasčiau atlieka užduotis, reikalaujančias gilesnio teksto supratimo, konteksto suvokimo).
- *Semantinių raiškos variantų įvaldymo (žinojimo)*: dėl šios priežasties mokiniai negali rasti tinkamo žodžio ar posakio atlikdami *atvirojo tipo* užduotis arba nesuvokia užduotyje pateikto sakinio/teksto reikšmės/esmės; mokiniai nepakankamai žino temos leksiką ar nesupranta kai kurių atraminių žodžių, būtinų užduočiai atlikti, kuomet reikia tiksliai suprasti kai kurių leksinių vienetų reikšmę.

<u>*Kalbos formų ir struktūrų vartojimas*</u>

- *Konteksto suvokimo* parenkant kalbos vienetus.
- Kalbos taisyklingumo, ypač *taisyklingos rašybos.*
- Silpnesniems darbams būdingas *visiškas negebėjimas taisyklingai vartoti kalbos formas ir leksinius vienetus*, kas rodo labai žemą produkavimo gebėjimų lygmenį.

<u>*Rašytinio teksto kūrimas*</u>

- *Nuosekliai ir logiškai išdėstyti, argumentuoti, daryti išvadas* (samprotaujamojo tipo teksto kūrimo gebėjimai).
- Raiškos įvairovės.
- Išdėstyti užduotį atitinkantį turinį, kuriant tekstus pagal pateiktas turinio nuorodas.
- Kalbos taisyklingumo: nors labai taisyklingos kalbos nėra reikalaujama Išsilavinimo standartuose, tačiau nemažoje dalyje darbų daug ypač šiurkščių rašybos klaidų, taip pat ir labai plačiai vartojamose bei žinomose leksinėse ir gramatinėse formose (pavyzdžiui, negebama taisyklingai parašyti žodį *здравствуйте*) arba atskirais atvejais netgi negebama taisyklingai nurašyti užduoties formuluotėje esančių žodžių (pavyzdžiui, žodžio *необходимость*).

Mokiniams, kurie rengiasi laikyti valstybinį rusų (užsienio) kalbos valstybinį egzaminą, rekomenduojame:

- mokytis įvairių darbo su sakytiniu ir rašytiniu tekstu būdų;
- turėti įvairių tipų užduočių atlikimo įgūdžių;
- atliekant užduotį tiksliai laikytis užduoties *formuluotėje* esančių nurodymų;
- stengtis racionaliai išnaudoti egzamino užduočiai atlikti skirtą laiką.

Rusų (užsienio) kalbos ***mokytojams*** rekomenduojame:

- daugiau dėmesio skirti bendrųjų dalyko gebėjimų ugdymui: gauti ir teikti informaciją raštu ir žodžiu, naudotis įvairiomis strategijomis (supratimo, darbo su klausomu ir skaitomu tekstu, teksto kūrimo ir kt.).
- mokymuisi parinkti įvairių tipų tekstus (publicistinius, mokslo populiariuosius, informacinius, instruktuojamuosius), parinkti įvairius darbo su tekstu būdus, leidžiančius ugdyti gebėjimus, atitinkančius užsienio kalbos mokymo standartus;
- adekvačiai įvertinti realius besirengiančių laikyti egzaminą mokinių pasiekimus, išsiaiškinti konkrečių mokinių gebėjimų spragas;
- tikslingai organizuoti ugdymo procesą: parinkti tinkamą mokomąją medžiagą, tinkamus darbo būdus;
- pateikti mokiniams testų pavyzdžių, atitinkančių reikiamo pasiekimų lygmens reikalavimus;
- atkreipti dėmesį į mokinių gebėjimus taikyti tinkamas teksto recepcijos ir produkavimo strategijas.